

Næringsministeren

Stortingets næringskomité
Stortinget
0026OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

23/5464-4

14. september 2023

Dok 8:245 S (2022-2023) representantforslag om den grønne omstillingen i Norge

Hovedoppgaven til næringspolitikken er å legge til rette for størst mulig samlet verdiskaping innenfor bærekraftige rammer. Politikken skal legge til rette for et høyest mulig nivå på velferd og verdiskaping både for nåværende og kommende generasjoner. Dette innebærer at vi må ta kampen mot klimaendringene på stort alvor, fordi vi er opptatt av at kloden skal gi et godt livsgrunnlag for generasjonene som kommer etter oss.

Klimaendringene ser vi stadig flere og mer alvorlige symptomer på. Som forslagsstillerne peker på, vil arbeidet med å redusere den globale oppvarmingen til 1,5 grader innebære at man må halvere utslippene av klimagasser i løpet av de neste sju årene. Dette krever stor innsats og skaper et stort behov for innovasjon, teknologiutvikling og skalering.

Det må gjøres mange grep for å nå klimamålene. Innenfor mitt område har vi blant annet sørget for at staten som eier forventer at de statlige selskapene har vitenskapsbaserte klimamål. Vi har innført et prinsipp om at alle prosjekter som får støtte fra virkemiddelapparatet skal ha sin plass på veien mot lavutslippssamfunnet, og fra 1. januar 2024 innfører vi krav om at klima og miljø skal vektas med minst 30 pst. i offentlige anskaffelser.

Klimaendringene fører også til økt finansiell risiko, som næringslivet må ta høyde for. Omstillingen til lavutslippssamfunnet vil kreve mye av bedrifter og samfunnet, og næringspolitikken må bidra til høy omstillingsevne i økonomien.

Jeg er enig med forslagsstillerne i globale avtaler ville vært den mest effektive måten å få ned utslippene på. Likevel kan vi ikke la fraværet av tilstrekkelige globale tiltak stå i veien for

å finne andre løsninger. Løsningene må også ivareta behovet for at gevinsten ved omstilling skal tilfalle samfunnet som helhet; innbyggere, arbeidstakere og bedriftseiere.

I markedet oppstår det ulike markedssvikter ved at markedskreftene ikke gir den best mulige bruken av samfunnets ressurser. I prisene på utslippsintensive produkter og tjenester blir ikke de negative eksterne effektene, eksempelvis klimagassutslipp, fullt ut reflektert. I tillegg har ikke virksomheter tilstrekkelige insentiver til å bære hele kostnaden ved å drive forsknings- og utviklingsarbeid i bedriften. Vi gir derfor tilskudd/offentlig støtte til virksomheter for å korrigere for slike markedssvikter. Disse utfordringene er ulike for ulike næringer og de krever en politikk som er tilpasset de ulike næringene.

Regjeringen etablerte Grønt industriløft for å få fart på nye grønne industriprosjekter. I arbeidet med Grønt industriløft fant vi ut at det var behov for å se på deler av kapitalvirkemidlene og at dagens næringsrettede virkemiddelapparat ikke nødvendigvis har tilstrekkelig kapasitet til å løfte kapitalkrevende og innovative prosjekter i fasen frem mot kommersialisering innen grønne verdikjeder. I Veikartet for grønt industriløft, som ble lagt frem i fjor vår viste vi hvordan Norge skal lykkes innenfor sju verdikjeder som er av avgjørende betydning for grønn omstilling: Havvind, hydrogen, batterier, maritim industri, CO₂-håndtering, skog-, tre- og bioøkonomi og prosessindustri. Vi har anslått at det er behov for risikoavlastning på om lag 60 mrd. kroner for grønne industriprosjekter. I veikartet viste vi hvordan vi vil oppnå målene om å skape lønnsomme og attraktive jobber i hele landet, øke de grønne investeringene, styrke eksporten fra fastlandet og kutte klimagassutslipp. Der la vi fram ambisjonene om bedret kapitaltilgang for grønne prosjekter, blant annet at regjeringen ville dimensjonere virkemiddelapparatet for å kunne møte det økende behovet for garantier og lån til grønne industriprosjekter, og at vi ville fortsette å styrke Eksfins rolle som virkemiddel for store nye prosjekter innenfor grønn industriutvikling. Jeg mener som dere at staten skal ha en rolle som risikoavlaster, men at vi gjør dette for å mobilisere privat kapital til prosjektene. Vi kommer også til å legge fram et oppdatert veikart i løpet av høsten, hvor vi i tillegg til å gjøre opp status for arbeidet, trekker frem ytterligere to verdikjeder som er sentrale i den grønne omstillingen: Solindustri og manufacturing.

De nye grønne prosjektene i næringslivet er på langt nær ensartede. De er også i ulike faser, noe som gjør at de har ulike behov. Det er derfor vi har mange ulike verktøy. Vi har mange ulike kapitalvirkemidler som skal bidra til teknologiutvikling, innovasjon, skalering og kommersialisering hos norske bedrifter:

I Innovasjon Norge har vi for eksempel tilskudd til miljøteknologi, innovasjonstilskudd, grønne vekstlån og grønt investeringstilskudd i distriktene. I statsbudsjettet for 2022 innførte vi grønne vekstlån. En låneordning med betingelser og risikoprofil for å utløse prosjekter i næringslivet som direkte bidrar til å realisere Norges forpliktelse om 55 pst. reduksjon av klimautslipp innen 2030. Lånerammen ble økt ytterligere i statsbudsjettet for 2023, til 900 mill. kroner. I tillegg styrket vi Sivas eiendomsvirksomhet med 100 mill. kroner til utvikling av grønne industri- og eiendomsprosjekt.

Eksfin har i vår periode fått et bredere mandat, som gjør at de kan gi investeringsfinansiering til klimavennlige prosjekter med et fremtidig eksportpotensial.

Både Investinor og Nysnø investerer i private virksomheter, i forskjellige faser og på ulike måter. Investinor har som del av sin investeringsstrategi å bidra til omstilling til et mer bærekraftig norsk næringsliv, mens Nysnøs oppdrag er å gjøre lønnsomme investeringer i tidligfaseselskaper som bidrar til klimagassreduksjon. Vi har tilført Nysnø 1,1 mrd. kroner i kapital siden vi tiltrådte, noe som gjør at de kan investere i flere prosjekter.

Vi legger opp til å foreslå for Stortinget å styrke kapitalvirkemidlene enda mer i løpet av høsten.

Gjennom Gassnova bidrar staten til gjennomføring av CO₂-håndteringsprosjekter. Gassnova har i sitt mandat at de skal fremme teknologiutvikling, kompetanseoppbygging og kostnadseffektive løsninger for fangst, transport og lagring av CO₂, og selv om de ikke har erverv som formål, skal Gassnovas arbeid resultere i kostnadsreduksjoner knyttet til CO₂-håndtering. Dette vil bidra til å øke lønnsomheten av slike prosjekter på lengre sikt, og kan dermed gjøre dem mer attraktive for private investorer.

Jeg vil også trekke fram det omfattende samarbeidet Norge har med EU for grønn omstilling, dette gjelder ikke bare deltakelse i klimavotesystemet, men også deltakelse i en rekke programmer herunder Horisont Europa, InvestEU og Innovasjonsfondet. Siden vi tiltrådte har vi økt deltakelsen i InvestEU, som gir norske virksomheter tilgang på store mengder kapital

En tilpasset politikk betyr også at tiltakene vi har for at felleskapet skal få mest mulig igjen fra utvinningen av olje og gass ikke nødvendigvis er overførbare til andre næringer. Dette reflekteres også i regjeringens politikk.

I petroleumsloven fastslås det at retten til undersjøiske petroleumsforekomster tilligger staten, og at den norske stat har eksklusiv rett til ressursforvaltning. Gjennom ordningen med Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) i petroleumsvirksomheten kan staten med hjemmel i petroleumsloven diskresjonært velge å beholde deltakerandeler ved konsesjonstildelinger på norsk kontinentalsokkel. SDØE-andelenes størrelse og omfang fastsettes ved tildeling av utvinningstillatelser. Det er altså ikke slik at staten gjennom SDØE tar eierandeler i selskaper eller lignende slik som det kommer frem av representantforslaget. SDØE er en kontantstrøm og ikke et selskap. SDØE-porteføljen ivaretas av Petoro AS.

Utvinning av olje og gass er en grunnrentevirksomhet. Meravkastningen oppstår blant annet som følge av at ressursene eksisterer i begrensede mengder. Størrelsen på grunnrenten avhenger av prisene på olje og gass samt utvinningskostnader og ressursmengden. Formålet med SDØE er å sikre staten en stor andel av verdiskapingen i petroleumsvirksomheten og er et feltspesifikt virkemiddel. I tillegg til skattesystemet bidrar SDØE-ordningen dermed til at en stor andel av grunnrenten i petroleumsnæringen tilfaller staten som ressurseier. SDØE er en særordning som er spesifikt tilpasset

petroleumsnæringen, og kan ikke uten videre overføres til andre næringer eller benyttes til andre formål.

Jeg diskuterer gjerne med Stortinget hvordan vi kan legge til rette for grønne investeringer i Norge og også hvordan fellesskapet skal sikres sin andel av denne verdiskapingen. Men da er det min tilråding at vi legger opp til flere gode løsninger som er tilpasset ulike næringer, heller enn å overføre en modell som er tilpasset olje- og gassnæringen, til andre næringer. Vi har mange ulike og gode virkemidler, og vi ønsker å styrke disse heller enn å finne på helt nye ting. Dette er også en sentral del av regjeringens politikk og bakteppet for blant annet det kommende forslaget til statsbudsjett. Jeg vil samtidig understreke at det er verdifullt og nyttig at representantene bidrar kreativt med nye ideer til hvordan vi kan nå klimamålene som vi er enige om.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Jan Christian Vestre', written in a cursive style.

Jan Christian Vestre